

Õpilasteleht

Nr. 27

4. mai 1938

VI aastakäik

A. Veemets, 14 a.
Keila-Ohtu

HÄMARUSES

Hämar hääletuses heljub,
loorib kodutare.
Lapsil hilju silmad suleb,
avab une süle.

Üksi hämaruses mõtteis,
meenub mälestusi.

Kui ma väiksena kord mänges
olin mudilasi.

Meenub emakene armas —
halles juukseis kähar.

Kui mind rusus raske haigus,
emal veeris pisar.

Nüüd mu emakene armas
puhkab murumullas.

Ta mind kooliteele saatis
helges koidukullas.

Hämar hääletuses heljund,
loorind kodutare.

Nii ma hämaruses mõtlend —
lambis süütan tule.

L. Helmi Vint, 16 a.
Narva

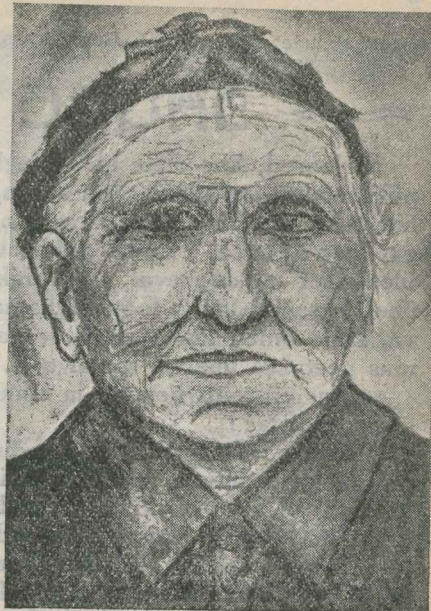
VANAEMA LAUL

Pimedus kodus võrgu halli,
hämar mattis maja kalli;
õues vaikselt nutab tuul.
Ahjus hõögub süsi kui veri,
kui punapäikeses helendav meri,
vokivurin kui lembe laul. —

Vanaemake ketrab ja ketrab,
lõng udune hall, vokk vurab.
Laulab vanaemake laulu muistset...
Ja tulehekuldseks teeb halli päa,
üks haldjas kui sirutaks välja käe,
viiks näolt kõik muredekortsud.

„Üks kuningatütar ja kuningapoeg,”
laul venib kui udune lõng.
„Nad teineteist armastasid.” —
Vokk vurab, laul mahe, nii õrn;
sööed kustunud, juuksis taas hõbehärm,
laulab vanaemake laulu pikka.

Leek vaibunud, tubagi külm,
ei väsi vokk, vuriseb ikka.

Aino Ottoson
Kaelase

J.
Pliiats

Eesti tööstuse hiigelarengust iseseisvuse ajal

annab pildi alljärgnev tabel, sisaldades tähtsamate tööstussaaduste toodangud 1922. ja 1937. a.

	1922	1937
Põlevkivi	142 tuh. tn.	1.126 tuh. tn.
põlevkivioli	0,259 tuh. tn.	111 tuh. tn.
bensiin	0	13 tuh. tn.
turvas	56 tuh. m ³ .	257 tuh. m ³ .
vosvoriit	0	10 tuh. tn.
tahvelklaas	74 tuh. m ³ .	792 tuh. m ³ .
kunstsarv	0	962 tn.
tselluloos	7 tuh. tn.	73 tuh. tn.
vineerplaadid	0	13 tuh. m ³ .
kummijalanõud	0	272 tuh. p.

EESTI MÄRTSIKUU VALISKAUBANDUS

Sissevedu
10.750.000 kr.

väetisained	Kr. 1.289.000
puuvill	464.000
raud	462.000
suhkur	327.000
kummi	246.000
villane lõng	201.000
puuvillane riie	149.000
toornahk	143.000
kunstiid	133.000

Väljavedu
7.509.000 kr.

või	Kr. 1.304.000
tselluloos	857.000
lina	612.000
liha	551.000
põlevkivioli	429.000
puuvillane lõng	381.000
mets	345.000
vineer	336.000
puuvillane riie	25.000

(Muid aineid vähem)

Maade järgi

	Sissevedu	Väljavedu
Saksa	3,4 milj. kr.	2,5 milj. kr.
Inglismaa	1,7 „	1,0 milj. kr.
Holland	748.000 kr.	436.000 kr.
Rootsi	789.000 kr.	299.000 kr.
USA	539.000 kr.	210.000 kr.
Soome	406.000 kr.	362.000 kr.
SSSR	367.000 kr.	497.000 kr.
Prantsusmaa	304.000 kr.	424.000 kr.

Emadepäev toob südamerõõmu

„Õpilaslehele“ kirjutanud Eesti karskus- ja naisliikumise juhte pr. Helmi Mäelo

JÄGGE EMADEPÄEV!

Noored, kas olete ka kunagi mõtelnud sellele, miks emadepäeva pühitsetakse kevadel? Ma arvan, teie kõik juba teate, et emadepäev pühitsetakse ühel ja samal päeval, s. o. teisel maikuu pühapäeval, üle kogu maailma. Eestis pühitsetakse sel aastal juba kuuteistkümnendat üleriigilist emadepäeva. Aga miks on üle kogu maailma võetud kombeks ühel ja samal kõige lootusrikkamal kevadisel päeval pühitseda emadepäeva, kuna ometi teada on, et väga üksikuid on neid päevi, milliseid maailmas peetakse ühel ja samal ajal.

Kas ei peitu kevade ja emadepäeva ühendamise taga mingi suur ja sügav mõiste?!

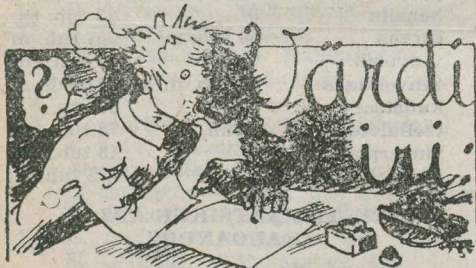
Mulle näib nii! Ma ei mõista kujutada maailma kevadeta, ma ei mõista ka kujutada maailma ja inimelu emata. Vist keegi teist, noored lugejad, ei arva teisiti. Üsikusid teie hulgast, kes on varakult kaotanud oma ema, teavad, mis see tähendab.

Samuti kui kevad tuleb ja meid rõõmsaks teeb, samuti on meile rõõmuks ema olemasolu ja lähedalolu. Kevad ja ema on kaks kustumata jõuallikat kogu maailmale ja kogu inimkonnale...

Ema annab meile küll alati, ta ei väsi aga ometi andmast, kuid mõnigi kord igatseb ta näha ja tunda, et lapsed teda mõistaksid. Ta tahab väga vähe, vaid sõbralikkust, viisakust — ja sellegi tunde näitamist, et ta oma lastele on kallis ja armas. Emadepäev iga aasta tuleb meile kõigile meelde, et mõtleksime emale, et annaksime talle sõbralikkust, soojust ja lahkust ka ta igapäevases elus.

Nüüsi, noored, igaüks oma jõu ja võimaluste kohaselt, tehke emadepäev, 8. mai, oma emale nii armsaks kui vähegi suudate. Uskuge, see on väga kerge ja eneselegi kõige suuremaks rõõmuks!

Helmi Mäelo

Richard Möttus
Aakre

V.

TONGID

Nojah, mineval esmaspäeval kauplesime Tuuse-Kikkaga „väitsi“, temal oli taskunuga, minul aga puss. Tema nagu narr, mitte ei jäta seda viit senti maha. Viimaks ometi jättis, aga siis oli ka tund läbi. Kuulsin veel, kuis õpetaja ütles: „Homseks kaksikümmend viis näidet diftongidest.“

Mina mõtlesin, et mis diftongid, see saksa nimi, et mina toon ike päris püssitongid ja asi korras.

Võtsingi jalad selga ja käisin oma viis kilomeetrit ära, et saada neid tihvtonge. Tõin siis oma paarikümmend tükki. Kodus küsisin Mustika Kustilt: „Kas sul tongid käes?“

„Mis tongid?“ — „No need tihvtongid ikka.“

„Ei ole veel!“

Siis mul oli hää meel, et mul on ja temal ei ole.

Kodus kangesti pakitses, et teen õige ühe paugu. Paningi ühe kivile ja andsin kirvega otsa. Käis kõva kõmakas. Niiviisi lasksin neid õhku oma tükki viis ja mõtlesin: ütlen koolis, et kahtkümmendviit ei olnud, oli kaksikümmend.

Siis, kui õpetaja tuli tundi, andsin Tuuse-Kikkale väitsi tagasi, andsin talle kaks, ühe päälekauba, muidu ta ei võtnud tagasi. Siis tuli küsimus: „Kus näited, Värdis?“

Kraamisin tongikarbi taskust välja ja ütlesin: „Palun vabandust, kahtkümmet viit ei olnud.“

Tema aga võttis siis ainult päa kahe käe vahele — muud ei teinud. Miks?

Värdis.

MAAILMA VÕIKAUBANDUS

Suurimad maailma võitartvitajad on Inglismaa, Saksamaa, Ameerika, Prantsusmaa. Alljärgnev tabel annab ülevaate, kuipalju suudavad põllutuluslikud maad varustada võitartvitajaid.

	1937	1936
Taani	153,0	146,2
Uus-Merimaa	151,2	142,0
Austraalia	83,0	84,2
Holland	53,8	60,2
Rootsi	23,5	19,1
Läti	19,2	17,3
Leedu	15,1	14,6
Soome	13,9	14,0
Eesti	13,2	10,9
Venemaa	13,0	13,9

Puhtusenädal teostub käesoleva nädala jooksul üleriigilisel kodukaunistamise jätkuna. Mustuses sigib halb, haigus jne. Seepärast kuulutame kõik sõja puhtuse eest. Maha kärbsed, öude ja tubade koristamatus!

3. mail pühitses meie sõprusriik Poola oma rahvuspuha.

Pääsukesed Tartus. Mõõdunud nädalal oli võimalus näha Tartus juba mustafraakilisi suvitajaid — pääsuke. Pääsuke toob päevasooja, ütleb vanarahva tarkus.

Prof. H. Kruus Riia ülikooli audoktoriks. Hiljuti andis Läti haridusminister üle H. Kruusile Riia ülikooli audoktori diplomi teenete eestlaste ja lätlaste teaduslikul lähendamisel.

Kuulus Prantsuse kirjanik Jules Romains tuli ka Eestisse ja pidas loengu Tartu ülikooli aulas teemal „Autor ja ta tegelased“.

N. M. K. Ü. Maailmaliidu president dr. John R. Mott reisis Eestisse, et tutvuda siinsete vastavate ühingute tegevuse ja elu-oluga.

U. S. A malemeistriks jäi S. Reschewsky, kes kaitses meistritiitlit ja sai 13 p. Fine'i 12,5 p. vastu.

Belgia kunstinäitus Tallinnas avatakse 14. mail.

1. maist alates kasvas meie linnade arv 14 võrra (vt. „Õ“ nr. 6).

Kirjavahetusse

hõimunoortega!

Teistest rahvastest meile kõige lähedasem on hõimumaa Soome. Teiegi, noored lugejad, olete kindlasti lugenud ja õppinud mõndagi meie vennasmaast. Mõnigi teist on lugenud või kuulnud ka soome keelt, milles on rohkesti sarnaseid sõnu eesti keelega. Olid ju soome ja eesti keel mitmesaja aasta eest üks keel. Soome keelt võib õppida päris kerge vaevaga, kuigi õppimist on vaja.

Paljud Soome õpilased, poisid ja tüdrukud 10–15 aasta vanuses on soovi avaldanud kirjavahetusse astuda eesti õpilastega algkooli vanematest ja keskkooli noorematest klassidest, et õppida eesti keelt ja kuulda saada, kuidas elatakse Eestis. Kes eesti õpilastest samas vanuses omakorda soovivad kirjavahetusse astuda soome õpilastega, teatagu oma nimi, kool, vanus ja aadress Eesti Õpetajate Liitu, Püha-vaimu 11, Tallinn.

LENNUASJANDUSE NURK

A. KAJASSAAR

KOLM TUNDI LENNUASJANDUSELE!

Kui palju kordi oleme kuulnud ja näinud õhus pörisevat lennukit kihutamas piiritus avaruses. Sageli valdab meid igatsus teha kaasa õhusõit sellel pöriseval linnul. Pea alati jääb aga soov sooviks. Lennukisõit on kallid ja sõiduvõimalused korraldamata. Praegu on meil lennukeid, milledega võimalik kaasa sõita, ainult Tallinnas.

Loodame, et kord saabub aeg, kus kõigile on võimaldatud odav ja mugav reisimine tuulte teedel. Seni aga valmistume pisitasa ette lennuki juhtimisele. Kuna meil ei ole võimalik õppetstarbeks kasutada mootorlennukeid ega purilennukeidki, siis valmistame ise juuresolevate jooniste ja õpetuse järgi enesele mudellennuki. Kolme tunni jooksul oleme lennuasjandusega tuttavad seevõrra, et võime julgesti juhida oma mudellennuki lendu.

Esimene tund kulub lennuki kopeerimiseks joonistuspaberile, väljalõikamiseks ja kokkuliimimiseks. Teine tund lennuki reguleerimiseks katselendude abil ja kolmas tund lennuki maksimaalsete võimete väljaarendamiseks. Edasi läheb juba juhtmõttel „töö õpetab tegijat“. Teie mudellennuk on võimeline sooritama isegi vigurlende. See on võimalik juhiste vastava seadega ja startimisvõtetega. Proovige ja katsetage! Töö on kindlasti tulemusi.

Paberist mudellennuki ehitamine

Vajalisi tööriistu ja materjali: käärid, pliats, naaskel, kopeerpaberit 15×20 cm, joonistuspaberit 15×24 cm, tükike puud või männikoort, nuga, väike nael, paberiliimi.

Üksikosad on soovitatav enne kopeerimist joonistuspaberile joonestada läbipaistvale paberile (võipaber, pärgament), seega jääb võimalus ühe plaani järgi valmistada mitu mudelit. Sellelt paberilt võib kopeerpaberi abil joonis kanda joonistuspaberile. Joonestada täpselt! Iga viga mõjub mudeli lennuomaduste kahjustavalt.

Valmis joonis lõigata mööda jooni välja. Punktiirjooned märgivad murdekohti. Murded teha täpselt mööda jooni.

Kokkuliimimist alustada telliku osade ja tiivatüvede liimimisega kere külge. Siis painutada tiibade esiküljel olev trapets tagasi ja liimida tiibade külge (kandetala). Kaks äärmist liimimisriba tiiva otsal painutada allapoole. Joonisel on ainult parem tiib, vasak tiib on parema peegelpilt.

Kere kokkuliimimist alustada sabakargust ja pääle puust või männikoorest ninaosa sisseliimimist sellesse naaskliga auk teha tasakaalustava naela jaoks.

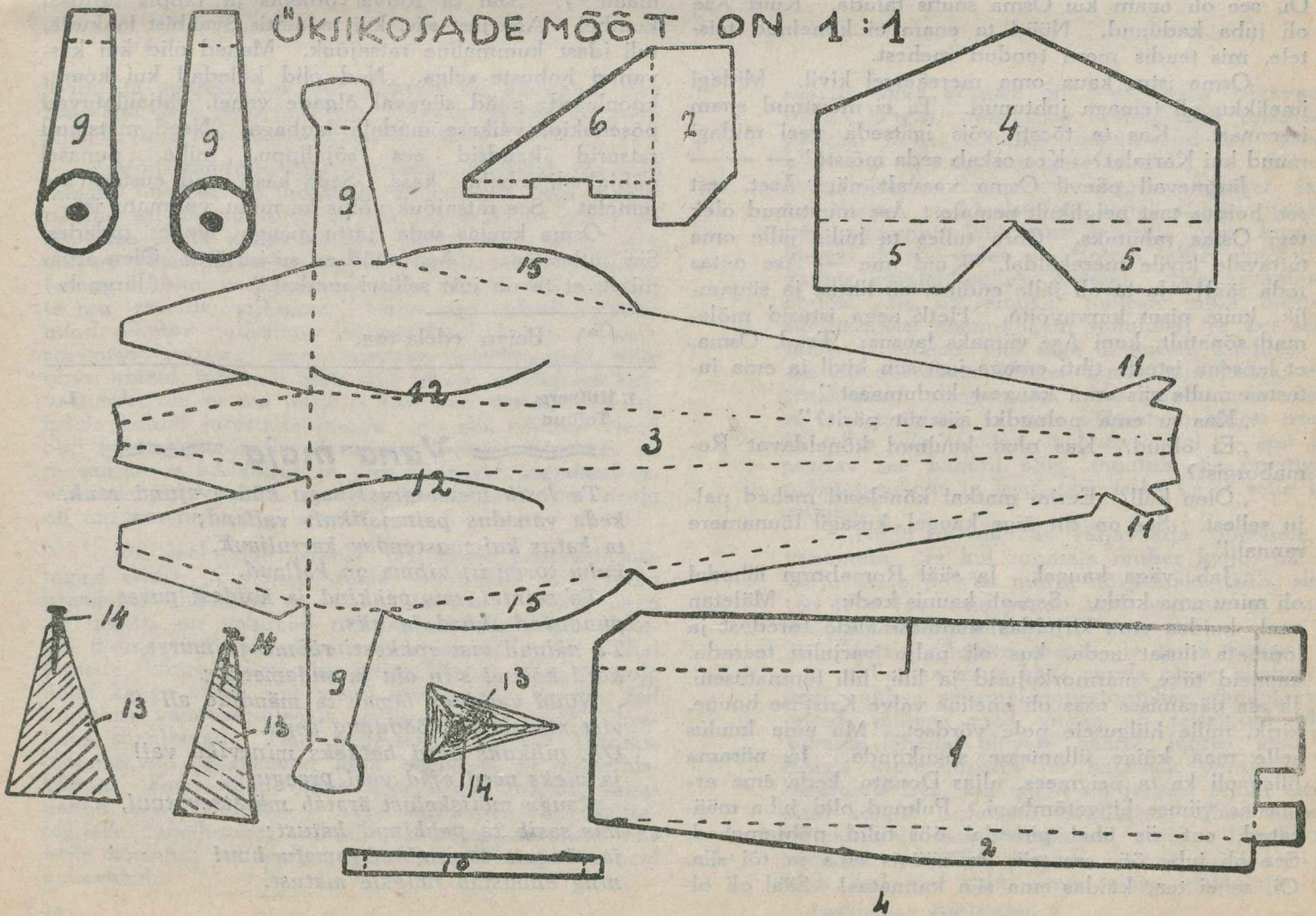
Kokkuliimitud kerele liimida omale kohale stabilisaator ühes kõrgustüüriaga. Kiilu ja pöörde tüüri liimimisribad painutada üks ühele, teine teisele poole ja liimida stabilisaatori pääle. Tiivad painutada kumeraks ja liimida kere külge mööda joonisel märgitud kumerusjoont. Keskmise liimimisriba liimida kere pääle, äärmised külgedele. Nüüd mudel selili lauale pöörata ja tiivatüvede lahtised otsad tiiva külge liimida. Telliku toed rataste külge liimida. Tasakaalustav nael kohale asetada.

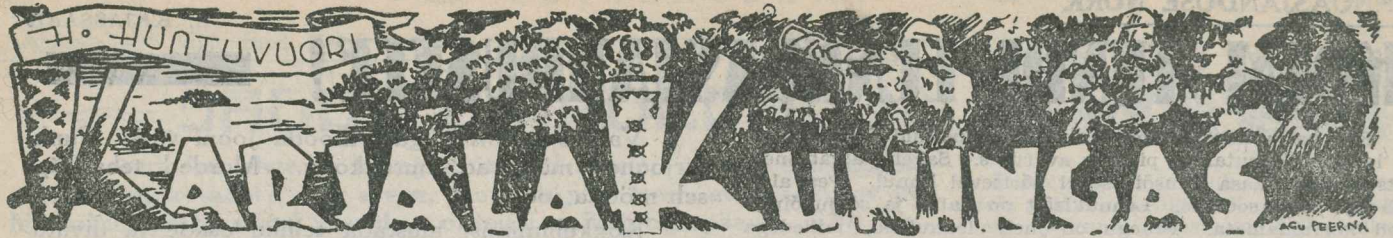
OSA NIMETUSED:

1. Parema tiib. Vasaktiib on parema peegelpilt.
2. Tiiva kandetala.
3. Kere.
4. Stabilisaator.
5. Kõrgustüür.
6. Kiil.
7. Pöördetüür.
8. Kallaktüür.
9. Tellik.
10. Tiiva tugi.
11. Sabakark.
12. Tiiva asetuskohas ja kumerus.
13. Puust ninaosa.
14. Tasakaalustaja.
15. Riba mudeli käeshoidmiseks.
16. Vaade eest.
17. Vaade kõrvalt.
18. Vaade päält.

Järgneb.

ÜKSIKOSADE MÕÖT ON 1:1

Oli möödunud mõni nädal. Osma istus rannakivil. Ta seljataga oli võsastik, ees aga lage ulgumeri, nii lage ja avar, et vesi ja taevas ühte sulasid. Osma oli oma mõtetega Karjalas. Mis säääl küll praegu tehti? Kas peaks isa veel elama, ja ema ka? Ta ärkas mõtteist alles siis, kui kuulis seljataga samme. See oli Äse. Siin rannas oli veel teine kivi, otsegu Äse jaoks, ja ta istus sellele.

„Miks sa siin üksinda istud?“ küsis Äse.

„Meenutasin oma Karjalat,“ vastas Osma.

„Kas isa-ema elavad veel?“ jätkas Äse nagu aimates Osma mõtteid.

„Küsi seda õhtutuulelt, mis kiigutab merevoogusid, see teab seda paremini kui mina.“

„Kas nii kaua oled juba Karjalast ära olnud?“

Osma surus pää kätte vahele ja hakkas enda märkamata jutustama kogu oma elulugu. Ta jutustas Karjalast, Osmalast, Päivöst, oma vangipõlvest, Eerini-retkest ja lõppeks kohutavast meresõidust. Ta ei jätnud mainimata ka seda põletavat igatsust, mis ta oli kandnud kõik need aastad.

Kui ta viimaks lõpetas, tõusid säravad pisarad talle silmi, sest see oli esimene kord pärast Karjalast lahkumist, kus ta oli kellelegi avanud oma südame. Aga mis, mis nüüd! Hellalt punuvad käsivarred ümber ta kaela ja õrnad käed pühivad ära ta pisarad. Oi, see oli enam kui Osma suutis taluda. Kuid Äse oli juba kadunud. Nüüd ta enam ei kõnelnud teistele, mis teadis mere toodud mehest.

Osma istus kaua oma mereäärsel kivil. Midagi imelikku oli temaga juhtunud. Ta ei mõistnud enam iseennast. Kas ta tõesti võis igatseda veel midagi muud kui Karjalat? Kes oskab seda mõista! — — —

Järgnevail päevil Osma vaevalt nägi Aset, sest see hoidus tast pelglikult emale. Äse muutunud olek tegi Osma rahutuks. Õhtu tülles ta hüilis jälle oma tuttavale kivile merekaldal. Kuid ime — Äse ootas teda säääl! Ja ta oli jälle endine, nii lihtne ja südamlilik, kuigi pisut kurvavõitu. Hetk aega istusid mõlemad sõnatult, kuni Äse viimaks lausus: „Tead, Osma, et lapsena istusin tihti emaga just siin kivil ja ema jutustas mulle siis oma kaugest kodumaast.“

„Kas su ema polnudki siis siit pärit?“

„Ei olnud. Kas oled kuulnud kõneldavat Romaborgist?“

„Olen küll. Eerini matkal kõnelesid mehed palju sellest. See on siit õige kaugel, kusagil lõnamere rannal.“

„Jah, väga kaugel. Ja säääl Romaborgi lähedal oli minu ema kodu. See oli kaunis kodu... Mäletan veel, kuidas ema kirjeldas sammassaalide toredust ja lõpmata ilusat aeda, kus oli palju varjulisi teeradu, kauneid tiike, marmorkujusid ja lilli, lilli lõpmatuseni. Ja aia päramises osas oli imeline valge Kristuse hoone, kirik, mille hiilgusele pole võrdset. Mu ema kuulus selle maa kõige üllamasse sugukonda. Ja niisama üllas oli ka ta peigmees, uljas Donato, keda ema armastas viimse hingetõmbeni. Pulmad olid juba määratud, ent siis ühel pimedal ööl tulid põhjamehed. See oli jube öö, sest siis isa röövis ema ja tõi siia. Oi, sa ei tea, kuidas ema siin kannatas! Säääl oli ol-

nud kõik õrn ja kaunis, siin aga — kare ja külm. Säääl lakkamatu suvi, siin lumi ja jää. Ja isa ta kartis kogu eluaja. Minu õrn ema ei talunud seda kargust ja külma. Ta närtsis ja suri, kui olin alles üheksa-aastane...“

Äse silmist purskasid halkad pisarad. Siis Osma kummardus ta üle ja punus käed ta kaela ümber. Äse võpatas, värises, kuid tundis ühtlasi, kuidas Osma tasa pühkis pisarad ta silmist. Tal oli hää olla, julgus ja rahu asusid ta südamesse. Ja tema meelest oli täitsa loomulik, et Osma istus ta kõrvale. Äse pani käe ta õlale ning jätkas tasa: „Minu hoidjavanaie kõneleb, et isa oli need kümme aastat palju lembem ja parem, kui ema alles elas. Isa oli nimelt Jüütimaa kuningapoeg, kuid oma nooruses nii julm ja metsik ja kiusas nii hirmsasti Kristuse pappe taga, et ta aeti maalt välja. Siis ta kindlustas selle saare ja tegi siit oma kohutavaid retki mööda maailma. Kui ema elas, oli ta pisut taltsam, kuid ema surma järel ta muutus hoopis metsikuks, rünnates hulluna ringi mail ja mandritel. Ainult südatalviti oli ta kodus. Ühelt röövkäigult ta tuli haavatuna vaid kahe mehega tagasi. Paranenult ta jäi põlvest kangeks ega ole pärast seda enam läinud röövretkile. Alles möödunud suvel sain teiselt ta mehelt kuulda, mis sel matkal oli juhtunud. Isa oli läinud mööda Reini äärt Švaabi-maale*). Säääl ta röövis põletas ja tappis hirmsal kombel. Aga just siis, kui ta tahtis Švaabist lahkuda, tuli idast kummaline ratsajouk. Mehed olid kui kasvunud hobuste selga. Nad olid koledad kui koerakoonlased: pääd sügaval õlgade vahel, väljaulatuvad põsenukid, väikese madala laubaga. Need metsikud ratsurid kandsid ees sõjalippu, mille punasel põhjal oli roheline kass. Seda kassi nad austasid kui jumalat. See ratsajouk võitis ka minu võitmatu isa.“

Osma kuulas seda juttu peagu hinge pidades. Siis ütles ta: „Aga nüüd on su isa ära. Olen arvamisel, et ta on just sellisel matkal.“ (Järgneb.)

*) Baieri edela-osa.

I. Killberg,
Tallinn

L.

~~~~ Vana maja ~~~~

*Ta lesib metsaserval nagu küüruvajund rauk,
keda vanadus painajalikult valland;
ta katus kui mustendav kartuliauk,
kuhu tormi-iil vihma on kalland.*

*Ta seintel, mis pehkind ja koidest puret,
puuduvad aknad ja uks.*

*Ta näinud vist rohkesti rõõmu ja muret,
kord kõland siin elu ja südametuks.*

*Nüüd vaikides lamab ta mändide all —
vist meenutab möödunud aegu.*

*Oh, nihkuks kord hetkeks mineviku vall
ja oleks need ajad veel praegu.*

*Rauga mõtiskelust äratab märatsev tuul,
mis sasib ta pehkinud katust;
ja süngelt sosistab nägematu huul
ning ennustab raugale matust.*

hutasime hää tüki aega nobedasti edasi, ilma et oleksime hädadohust undki näinud, sest seks me ei leidnud kõige vähemagi põhjust. Korraga üllatas meid tundepeuhang Helsingeni poolt. See oli otse haruldane kasin tundma rahutust, teadmata, miks. Seadime paadi tuule kohaselt, kuid ei saanud pöörise pärast süngi edasi, ja pidin juba tegema ettepaneku lähete-pargale tagasi sõita, kui ümber vaadates nägime ter- sis üllataval kiirusel.

Vahetäht oli tuul raugenud, mis meid edasi viis, ja me jäime tuuleta igasse shti keerlema. See seisukord ei kestnud siiski küllalt kaua, et oleks annud mahti mõtlema jätta. Vähem kui minut pärast oli minu meie kallal — vähem kui kahe pärast oli taevast röömu pärast, sest uskusin juba, et ta oli üle parda satunud — kuid järjelmisel silmapilgul muutus koik see rõõm hirmuks — sest ta pani suu mu kõrva ligi ja kriiskas sõna: „Moskoe voolus!“

Ükski ei mõista aimata, mida sel minutil tundsin. Värisesin pälaest jalatallani, nagu kõige ägeda-mas palaviku hoos. Teadsin hästi, mis see üks sõna tähendas — teadsin, mis ta sellega tahtis ütelda. Tuulega, mis meid edasi viis, kandusime vooluse neelu poole ja miski ei suutnud meid päästata!

„Te saate aru, et üle vooluse kanalil sõites alati hulga maad pöörise eemale hoidmise, isegi kõige vägesema ilmaga, ja et siis pidime ootama ja hoolitsema üheainsa väikese luugi nina juures, ja seda luuki olime alati kinni pidanud, kui vooluse lähedale saime, ettevaatusest merelaine ees. Poleks me seda teinud, oleksime jalamaid põhja vajunud, sest mõne silmapilgu kestes olime täiesti vee alla maetud. Kuidas minu vanem vend hukatuses pääsis, seda ma ei tea, sest ma ei saanud üal enam juhust seda küsida.

„Mõne minuti olime otse uputuse all ja kogu selle aja pidasin hinge kinni ja kiindusin rõngasse. Kui ma seda enam ei kannatanud, tõusin põlvili, ikka veel kättega kinni hoides, ja sain nõnda pöörduma. Korraga rapus paat nagu koer ennast rapubaks. Kõige kiiresti hoides, ja pöördusime laine-tahta, kui veeesi tuleb, ja pöördusime laine-tahta, Katsusin vabaneda tarretusest, mis mind oli tabanud, ja mõistust koguda, et näha, mis tuleb pärale hakata, kui tundsin kedagi mu käsivarrest kinni haaravat. See oli mu vanem vend, ja mu süda hüppas rõõmu pärast, sest uskusin juba, et ta oli üle parda satunud — kuid järjelmisel silmapilgul muutus koik see rõõm hirmuks — sest ta pani suu mu kõrva ligi ja kriiskas sõna: „Moskoe voolus!“

Ükski ei mõista aimata, mida sel minutil tundsin. Värisesin pälaest jalatallani, nagu kõige ägeda-mas palaviku hoos. Teadsin hästi, mis see üks sõna tähendas — teadsin, mis ta sellega tahtis ütelda. Tuulega, mis meid edasi viis, kandusime vooluse neelu poole ja miski ei suutnud meid päästata!

„Te saate aru, et üle vooluse kanalil sõites alati hulga maad pöörise eemale hoidmise, isegi kõige vägesema ilmaga, ja et siis pidime ootama ja hoolitsema üheainsa väikese luugi nina juures, ja seda luuki olime alati kinni pidanud, kui vooluse lähedale saime, ettevaatusest merelaine ees. Poleks me seda teinud, oleksime jalamaid põhja vajunud, sest mõne silmapilgu kestes olime täiesti vee alla maetud. Kuidas minu vanem vend hukatuses pääsis, seda ma ei tea, sest ma ei saanud üal enam juhust seda küsida.

loota, ja suurem osa sest hirmust oli kadunud, mis mu algul üsna pelguriks tegi. Arvan, et see oli mee- leheide, mis mu närvid pingule kiskus.

„Võib tunduda suurustamisena — kuid mis teile räägin, on tõsi — hakkasin mõlgutama, kui suure- pärane asi oli nii surra ja kui rumal minu poolt oli mõttesse jääda tühise asjaolu pärast kui minu oma elu oli võrreldes selle imelise Jumala vägevuse ilmutusega. Usun, et punastasin häbi pärast, kui see mõte mu meelde vilksatas. Vähe aja pärast valdas mind põletav uudishimu pöörise laadi kohta. Tundsin otse soovi tema sügavusi uurida, isegi selle ohvri hinnal, mis mul teha tuli; ja mu suuremaks kurvastuseks oli, et ma üialgi ei saa oma vanadele seltsilistele kaldal jutustada imesid, mis ma näinud. Need olid kahtlemata imelikud mõtted mehe kohta, kes oli nii surmavas hädadohus, ja olen hiljemini sagedasti arvamisele jõudnud, et paadi pöörlemine ümber neelu oli mu aru pisut segi ajanud.

„Oli veel teine asjaolu, mis mulle enesevalitsuse tagasi andis, ja nimelt tuule vaikimine, mis meid praeguses olukorras ei saanud tabada — sest nagu ise nägite, on vahuvöö märksa madalam, kui ookeani üldine pind, ja viimane mustas nüüd meie kohal tumeda, kõrge, mäetaolise seljandikuna. Kui te pole üialgi kange tormi ajal merel olnud, siis ei ole teil kujutlust vaimusegadusest, mille tuul ja vaht üheskoos sünnitavad. Nad pimestavad, teevad kurdikis, lämmatavad ja riisuvad kõik tegevuse- ja mõtlemis- võime. Kuid nüüd olime õige suurel määral vabanenud neist tülidest — nagu surmamõistetud kurjategijaile vangihoones väikseid vabadusi lubatakse, mis neile keelatud on senikaua, kui nende saatus on veel kahevahel.

ses; ja mida kõrgem on tõus, seda sügavam peab olema langus, ning selle loomulikuks tulemuseks on pöörise, mille kohutav imemisjõud on rahuldavalt tõestatud vähemate katsete varal.“ — Sarnased on Encyclopædia Britannica sõnad. Kircher ja teised kujutlevad, et Maelströmi kanali keskel aseneb maa- kera südamest läbiulatav kuristik, mis kusagil õige kaugel ilmsiks tuleb — Botnia lahte nimetati kusagil kaunis kindlalt selleks kohaks. See arvamine, kuigi endast vale, on ainuke, millega minu mõttekujutus silmitsemisel enam-vähem rahuldus; ja kui selle oma juhile nimetasin, olin õige üllatatud, kuuldes, et kuigi see oli norralaste üldine vaade asja kohta, ei olevat tema siiski sellega nõus. Mis puutus esimesse oletusse, siis tunnistas ta oma võimetuse sellest aru saada; ja selles olin temaga ühel arvamisel — sest kui arusaadav see paberil oligi, muutub see ometigi täiesti mõistatuslikuks ja isegi pööraseks keset selle kuristiku müriinat.

„Nüüd on teil hää väljavaade pöörisele,“ ütles vanamees, „ja kui roomate ümber kalju, nii et tema varju saate ja vee müriin nõrgemaks jääb, siis jutustan teile loo, mis paneb teid uskuma, et tean mõndagi Moskoe voolusest.“

Võtsin nõutava asendi, ja tema jatkas.

„Mina ja minu kaks venda olime kuunari taaklusega, umbes seitsmekümne-tonnilise rannalaeva omanikud, millega meil viisiks oli teiselpool Moskoeid, Vurrghi lähedal olevate saarte juures kalu püüda. Kõigis merepöörises on kalasaak parajatel juhustel haruldane hää, kui ainult on julgust püüki ette võtta, kuid kõigist Lofodeni randlastest olime ainsad, kes järjekindlalt saartele sõitsid tegid. Harilikud püügikohad on tükk maad alamal põhjapool. Säält saab igal ajal kalu, ilma erilise hädadohuta, sellepä-

teele nii parajal ajal, et veel Moskoe vooluse kada-
lippudest õnnusteta läbi pääsime — kuigi oli silma-
pilke, mill suda hirmu pärast kihvatas, kui juhtusime
minut aega või pärast vette taltumist kaldalt
tõukama. Tuul ei olnud mõnikord nii kange, kui
lahkudes arvasime, ja siis läks sõit enam aegamööda
kui lahkudes oleksime soovinnud, kuna vooluse tõttu
laeva oli raske juhtida. Minu vanemal vernal oli
kahesaks aastat vanem poeg, ja mul endalgi oli
kaks tüsedat poega. Need oleksid mille olnud suu-
raks abiks aertamisel, nagu hiljemini kalapüügi-
kuid milligipäras, kuigi usaldasime ise hädahoju kat-
te minna, ei olnud meil küllalt julgust noorukesi sisse
saata — ja kõige järele, mis ma näinud ja läbi ela-
nud, oli hädahoht tõesti kohutavalt kole.
Mõne päeva pärast saab kolm aastat sellest
täis, kui juhtus sündmus, millest teile jutustan. Oli
kümnes juulikuu päev aastal 18 — päev, mida siinne
maalma nurgake ilalgi ei unusta — sest sel päeval
mõllas kõige võikam ja hirmsam tuulispäa, mis tae-
vas iganes alla laskitunud; ja siiski puhus terve hom-
miku ning veel hillise õhtupoolikuni rahulik ja üheta-
sane edelatuul ja päike paistis heledasti, nii et kõige
vanemgi mees meie hulgast ei oleks suutnud ette
näha, mis pärast sündis.

„Soitsime välja värsket tuulega pahemalt ja ki-
teadsime, pidi olema kell kahes. Meie saada vee tagasi-
hast üle saada vee tagasi-
antru ja asusime koduteele, et vooluse hullumast ko-
just seitsme minu uuri järele, kui hiivasime
päeval oli rikkalikum kui kunagi varem. Kell oli
laaditud, millede saak, nagu kõik tahete panime, sel
nund ja saime varsti laeva toredaid kalu peagu täis
— kella kahe paiku päale jõunat saarte poole sõit-
„Olime kolmekesi — mina ja mu kaks venda
naha, mis pärast sündis.

„Pidasime laeva siit viis penikoormat üleval-
pool asenevas lahes; ja meil oli kombeks viieteist-
kümne minutit vaheaega kasutada selleks, et kaugel
teispool vesikuristikku üle Moskoe vooluse pööka-
nali kihutada ja siis kusagil Otterholmi või Sand-
flescki ligi ankrut heita, kus pöörised pole nii ägedad
kui mujal. Siin viibisime harilikult umbes vee tagasi-
jäämise ajani, mil ankrut hiivasime ja koduteele asu-
sime. Ilalgi ei võtnud me seda sõitu ette ilma kindla
küljetuuleta nii mineku kui tuleku jaoks — sarnaseta,
mille kohta võisime olla kindlad, et ta ei raue enne
meie tagasi jõudmist — ja harva olid meie oletused ses
asjas väärad. Kaks korda kuue aasta jooksul olime
sunnitud öö läbi ankrusse jääma täitsa tuulet ilma
tõttu, mis just siinpool on haruldaseks asjaks; ja kor-
ra pidime peagu nädalaks otsaks paigale jääma ja
juba nalga surema iili pärast, mis algas varsti päale
meie päralejõudmist ja ajas kanali liig kangesti mä-
sama, et kojusõidu päale poleks võinud mõeldagi. Sa-
mal korral oleksime kõigest hoolimata kandunud väl-
ja merele, kui me poleks sattunud ühte neist luge-
matuist ristvooludest — täna nad on siin, homme
sää — mis ajasid meid Flimeni rannale, kus õnne-
liku juhtumuse tõttu saime kaldale.

Ei oskaks jutustada kahekümnendatki osa ras-
kustest, mis kalastamisel läbi elasime — too oli kar-
detav koht, isegi ilusal ilmal — kuid läksime alati

14
kuid korraga haaras meid tagant tulv laine ja tõs-
Senti olime voogudest väga osavasti üle ratsutanud,
kutsutaksegi meremehe keeli ratsutamiseks.
manermaa elanikele väga imelik tundub — ja seda
kiire sõidu ajal lained tema alt läbi libisevat — mis
tud ja mitte liiga kooramatud, näivad tugeva tuulega
„Kui part on hästi ehitatud, korraldus sisusta-
ja vooluse pööris märatsetes täies hoos.
seitsme aegu! Olime hiljaks jäänud
ookeani. Ta oli jäänud seisuma kella
paistel, ja paitskasin ta siis nutma puhkades kaugele
basin uuri välja. Ta ei käinud. Vaatasin seda kuu-
kuid peatelt sähvatas mu pääs õudne mõte. Tom-
„Estit ma ei taibanud, mis ta sellega arvas —
sõrme üles, nagu üteldes: „Kuula!“
raputas ta pääd, kahvatu kui surm, ja tõstis ühe
hinget väest tema sisse kisenudasin. Äkitse
võrd kasvunud, et ta ühtegi sõna ei mõistnud, kuigi
kuid põhjusest, millest ma aru ei saanud, oli müra ni-
„Tegin nüüd paar katset vennaga rääkida —
valgustas!
kul selgusel — kuid oh jumal, missugust vaadet ta
nund amatagi. Ta valgustas kõik me ümbruses täieli-
täiskuu särava, mille sarnast ma temal seni ei tead-
gav-sinist värvi — ja läbi selle taevariba lõkendas
taevast — selgemu kuu seda iganes olen näinud, ja su-
meie kohal puhkes äkitse ümmargune lapike selget
tus. Umberringi oli igalpool koitpime, kuid peagu
magedena üles. Ka taevast oli märgata imelik muu-
mille tuul algul madalas ja vahul hoidis, nüüd päris
õitse ta ees soitsime, kuid igal juhtumisel löi meri,
nund, või ei tundud me seda enam nii rängana, kuna
„Selle ajaga oli maru esimene vihaog üle jää-
korda üheksakümne suurtükiga sõjalae-
misele, kuigi meie laev oleks olnud kolmkümmend

tis meid kerkides — üles, üles — otsekui taevasse.
Ei oleks üal tahtnud uskuda, et lained suudavad nii
kõrgele tõusta. Ja siis pühiti, tõugati, pillati meid
alla, et mul süda iiveldas ja pää ringi käis, nagu ku-
kuksin unes lõpmatu suure mäe tipult sügavikku. Aga
kuna veel üleval olime, heitsin ümbrusse kiire pilgu
— ja sellest ühest pilgust jatkus täiesti. Nägin otse-
kohe endi seisukorra. Moskoe voolus oli ligemale
veerand penikoormat meie ees — kuid mitte rohkem
sarnane igapäevase Moskoe voolusega kui pööris,
mida näete, sarnaneb vesikiojale. Poleks ma teadnud,
kus olin ja mis mind ootas, ma ei oleks seda paika
ära tunnudki. Nagu asjad seekord aga olid, surusin
tahtmatult hirmul silmad kinni. Laud sulgusid just-
kui krambis.

„Ei võinud olla rohkem aega mööda läinud kui
kaks minutit, kui korraga tundisime laineid vaganevat
ja mähkusime vahusse. Paat pöördus järsult pahe-
male ja sööstis siis uues sihis välgunoolena edasi. Sa-
mal ajal uppus vee mõirgav müra täitsa mingisugu-
sessa heledasse kiljatusse — sarnasessa häälede, nagu
võiks kuulda mitme ja mitme tuhande auriku viledest,
mis korraga kõik auru välja lasevad. Olime nüüd
vahuvöös, mis alati pöörise ümbritseb; ja ma mõtle-
sin muidugi, et nüüd langeme otsemaid kuristikku —
mida nägime vaid õige ebamääraselt kohmetama pa-
neva kiiruse pärast, millega meid ringi kanti. Paat
ei näinud tahtvatki vette vajuda, vaid tundus õhu-
mullikesena hõljuvat murdlainete pinnal. Parem pool
oli pöörise lähemal, ja pahemal kerkis ookeani ilm,
millest praegu olime lahkunud. See seisus tumeda
tuksatava müürina meie ja taevaranna vahel.

„Võib näida veider, kuid nüüd, kus olime otse
neelu suus, tundsin enese rahulikuma kui siis, kui sel-
lele veel lähenesime. Olin otsustanud mitte enam

Eerik Suviste, 14 a.
Ahja-Akste

L.

Õõ lapsepõlve kodus

Oi, mu armas kodotare,
ial meelest sa ei lää,
kus su ahi, suitsund pare —
peitu mängi oll säääl hää.

Oi, küll olli hää siin istu,
ahjust paiste ütse loom;
parte pääle olli kistu
viljavihke terve kuurm.

Vällän sate vihm ja rahe,
nätske pori põlvini,
aga taren ahju õhe,
hõõgas üles parteni.

Vanaesä haarde roolu,
ahjun tukke kohendas,
võtte pengilt kaljatoolu,
oma jänu kustutas.

Äkki koste parsilt kõrgelt
salaperäst sahinat,
küllap tondi püürsi tulla
sellest tekib madinat.

Oi noid muinasjutukesi,
mis nüüd vanaesa ai,
oi noid sarvenukikesi,
mis säääl parte vahelt kai!

Egäl kolkal kummit tonte,
parsil kabja plagisivä,
laest sätte tõrvalonte
nurgas tondid kaklesid.

Kuulin pallo õudsid ääli,
lae pääl vokki sõkuti,
viimas unne pagesime,
ütse loom ju kustumas.

Kirjavastused

K. Saarlo — Marsilend; K. Nimvals — Reis merel; V. Truu — Suveõhtu — J A A !

L. Reeve — Lihavõtted on päris hää, kuid lehes avaldamiseks jäi hiljaks.

Joonistusist: R. Jürisson — Või-dupühal; Helmi Vint — Kevadekuulutajad; P. Haavaoks — Vana vene-lane — J A A !

„ÕPILASLEHE“ VI LOOMINGUVOISTLUSE

TÖÖDE NIMEKIRI

- Nr. Arvustustes.
- E. Leis — Mait Metsanurga „Ümera jões“.
 - E. Leis — Piiluri „Karjapõlvest“.
 - E. Leis — U. Kohveri „Pähklii“.
 - K. Miiter — Aug. Mälgu „Surnud majad“.
 - A. Kopelmann — E. Moldovi „Hülgejaht“.
 - K. Miiter — E. Noorkuke „Kuidas võideti lätlasi“.
 - E. Leis — Sandor Bródy „Egeri vahvad õppurid“.
 - A. Kopelmann — A. Kivika „Nimed marmortahvlil“.
 - A. Kopelmann — E. Olvi „Rehepeks“.
 - R. Jürisson — A. Kopelmann „Pakri saared“.
 - H. Verev — K. Pajupuu „Hüpe“.
 - E. Ründe — Ernst Hansen „Sinise tähe matkalood“.
 - R. Jürisson — Vinnimäe „Meie krutsk“.
 - A. Kopelmann — K. Nimvals'i „Ajalooline maavõistlus“.
 - R. Kello — „Taavet Soovere“.

Reisikirjeldustes.

- K. Nimvals — Kaevanduses
- E. Noorkukk — Kuidas võideti lätlasi.
- K. Nimvals — Ajalooline maavõistlus.
- R. Jürisson — Metsatöölise juures.

Mälestustes.

- Linda Reeve — Toredad päevad Vokal.
- A. Kopelmann — „Russalka“ sünnisaladus.
- A. Kopelmann — Läänemere sõjasadam.

JOONISTUSTES

- Linda Reeve — Lainetel
- K. Saarlo — Meie koolimaja
- E. Koplus — Linool J. Tõlgu — Käärilõige A. Ottoson — Pikk on ränduri tee
- J. Tõlgu — Meie talvised hoolealus.
- H. Kuulman — Ex libris
- E. Koplus — D. Livingstone J. Merila — Talv maal
- J. Vald — Maadlejad
- K. Saarlo — Kirikusõit
- H. Luigla — Minu kodu
- K. Saarlo — F. Sannamees „Nartsissus“
- E. Hernes — Töö metsas
- H. Joonuks — V. Maarja keskkool
- J. Tõlgu — Suusataja E. Koplus — Linoollõige
- K. Saarlo — Minu kodu lumes
- E. Koplus — Linoollõige
- E. Sinisaar — Mets
- A. Ottoson — Vanaema.

TEHNIKAS.

- M. Tsäko — Lihtne telefon
- A. Kopelmann — Hernepüüs
- Ants — Nõiasilm
- E. Suviste — Suusamääre
- Kõsekivi — Teeme laualipul!
- E. Tarum — Plekist vile
- A. Kopelmann — Vesiveski.

VESTETES.

- F. Veider — Kiusaja
- H. Verev — Minu kriuksuga saapad
- E. Leis — Saatuslik klassiuks
- E. M. — Sarlakid
- Vaike Säälik — Kole lugu H. Pihlapuu — Sügiskiri Vinnimäe — Meie „krutsk“
- E. Leis — Raadio
- H. Vint — Minu esimene kook,
- R. Mõttus — Tongid

OMAVÄHETSEL

Meie järjekordselt VI loominguvõistlus on lõppenud, ja varsti avaldame ka kokkuvõtted. Mõnelgi sulemehel on jäänud üks või teine töö, mis otsustatud jaatavalt, avaldamata. Põhjus: lehe ruum on piiratud, töid palju, ja nagu kord varem mainitud, juhtub tihti, et mõni hilisem umbes samalaadne töö osutub veel paremaks. Seetõttu jääb mõningi töö väga kauaks seisma kaante vahele järke ootama, või halvemal juhul võib üldse jääda trükimustata. Ärgem aga kurvastagem, see kõik tuleb ju kasuks meie lehele ja ta tasemele.

Muide, tööd, mis ilmuvad veel tänavu pärast kupongi avaldamist, kuuluvad järgm. aasta (VII) loominguvõistlustööde hulka.

H. J. j. t. soovisid teada nõudeid joonistuste kohta. Need avaldame jälle põhjalikumalt enne uut loominguvõistlust.

Valdeko A. — muidugi tuleb saata linoollõige ise, mitte ainult äratõmme.

K. Ilves — „Baltika“ maksab à Kr. 3.—.

44

halt. Kuid mitte ainult valguse hulk, vaid ka valgusest tekitatud varjud evivad pildistamisel tähtsa koha.

Kõik valguse ja varjude langused võivad olla pildistamisel huvitavad, kuid algajal ei maksa nendega esialgu katsetada.

Esimeseks reegliks olgu siin nimetatud, et ei tohi pildistada vastu valgust, s. o. ei tohi pildistada esemeid ega inimesi nii, et nad seisavad seljaga vastu päikest, vastu selget taevast või suurt veekogu ja aparaadi objektivi oleks suunatud eelmäinud valgusallikale vastu.

Samuti pole soovitatav esialgu pildistada nii, et aparaat seisab valgusallikale risti. Normaalselt peavad valgusallikad jääma pildistaja selja taha, kas päris sirgjooneliselt või väikese nurga all (viimane asend on parim).

Kuigi vastuvalgust võetavad pildid võivad samuti osutada

da. Seda toimingut nimetame lihtsalt diafragmeerimiseks.

Suvel heleda päikese ja valgete pilvede puhul tuleb aga vähendada, et mitte pilti üle valgustada. Pilves ilmadega, varakevadel, sügisel ja ka talvel, tuleb aga võimalikult lahti hoida, et ei tekiiks alavalgustatud negatiivid. Muidugi tuleb siin igakord veel arvestada objektivi valgusjõudu (säritugevust) ja negatiivmaterjali — plaadi või filmi valgustundlikust.

Kuid avamuutjal — diafragmaal — ka teisi väga tähtsaid ülesandeid täita, millest kahjuks meie ruum ei luba pikemalt kõnelda. Lühidalt olgu aga nimetatud, et optiliste vigadega objektiviidel diafragmeerimine parandab pildikuju tehes seda ühtlasemaks ja teravamaks. Kuid diafragma tõstab ka pildi sügavust. Kui normaalselt pilt on terav näiteks 3 meetri pääl,

41

Nr. NALJADES.

1. A. Tevan — Hiidlaste hukatuseauk
Vinnimäe — Kummikindad
Alatare Jüts — Valesti aru saadud
2. A. Salum — Kevadised mustikad
Must Albatross — Ajalehed
Must Albatross — Looduslugu
Must Albatross — Võileib
3. H. Sepp — Susla
E. Moldov — Anna pihta
Vinnimäe — Kihlvedu
4. Vinnimäe — Nagu šotlane
Must Albatross — Kaval haige
A. Tevan — Veis on aus
5. M. Sepp — Väikekaupmees
A. Kõrts — Meie karjapoiss
7. L. Raudsepp — Setu ja härra
A. Tevan — Tuld
8. E. Pille — Abinõu
M. Pille — Kangelane
9. A. Kopelmann — Elektri hind
H. Tann — Hobuse vanadus
J. Vettik — Kohv
11. E. Pille — Koolis
E. Hernes — Mis on üks erg?
U. Sampu — No on aga kaval
U. Raukas — Mädaneb lauaks
M. Tsäko — „Rebase“ nõks
12. H. Verev — Karplaatserus
A. Murumaa — Kahekõne
H. Aug — Viisakas
H. Aug — Kaval poeg
13. K. Luuk — Üks teisest targem
14. Muru-Mätas — Sulo ja Rein
M. Haugas — Nali
15. G. Reinvald — „Poliitika“
Muru-Mätas — Kui onu käib jõulu-
vanaks
A. Kopelmann — Maateaduse tunnis
16. A. Kopelmann — Matemaatika
17. K. Nool — Reerasv
M. Pille — Küti imestus
K. Ruut — Klomp... Supp
18. K. Ruut — Kas kasukas annab
sooja?
R. Jürisson — Koolis
19. E. Adamson — Koolis
E. Lauri — Poolvend
O. Vallimäe — Tädi külla
O. Vallimäe — Nali
20. H. Verev — Kaks lombakat
E. Lauri — Maateadus
21. E. Lauri — Ajalugu
A. Kopelmann — Vedas sisse
A. Unt — Leinaviisid
22. A. Tevan — Jalga laskis
A. Kiho — Setu hobune
A. Kiho — Isa ja poeg
V. Kütt — Mõõtühik
23. E. Jaagus — Prillid
E. Jaagus — Koolis
E. Pae — Kuidas rätsep
E. Pae — Viisakas varas
O. Vallimäe — Maateaduse tunnis
24. E. Suviste — Kaks kuulmatut
25. O. Vallimäe — Koolis
E. Pille — Imelik vastus
E. Lauri — Ei istunud
E. Pae — Ussid
26. K. Urbanik — Miks tapeti veis?

Ernst Särğava 70-aastane

29. aprillil pühitses E. Peterson-Särğava, eesti vanema põlve populaarsem kirjanik ja koolimees, oma 70-a. juubelit. Snd. 29. IV 1868 Vana-Vändra v.; õppis Vändra ja Tori kihelkonnakoolis ja Tartu õpetajateseminaris, mille lõpetas 1889. a. Oli õpetajaks Vändras, Põltsamaa Aleksandri-koolis, Rakveres, ja viimased 32 aastat Tallinnas, 1919. aastast Tall. I. reaalkooli inspektoriks.

Kirjanduslikku tegevust alustas ta juba seminaris. Särğavat-kirjanikku tunneme ta paljuloetud rahvalik-tüsedast jutustusist „Paised“ I, II, III, („Ühe härja elulugu“, „Marjad silmas“ j. t.), Ed. Vilde kõrval tõsis Särğava väljapaistvaimaks kujukse eesti realistlikus kirjanduses.

Särğava on üks neid noorulikke kujusid eesti avalikus elus, keda vanadus ei murra. „Esinooena“ ta askeldab koolinoorte keskel oma pika habeme ja sütitava naljasõnaga. Kaitseliidus on ta parim esilaskur, sest oma vanuse tõttu (26 aastat üle 43) ta sai 26×2 lisasilma. Juubelihommikul vestlusel ta kahetses, et ka maadluses niiviisi lisasilmi ei anta, sest siis oleksid tal ka Kotka ja Palusalu võitmiseks hädad väljaatud...

Koolinoorte palavam tervitus oma juhile ja õpetajale!

Kaljo Saarlo L.
Otepää

PÜHAPÄEV

*Palju valgum on tänane päev,
palju soojem eelmistest.
Ununeb argipäeva valu ja vaev,
vaid osake säilib veel muredest.
Roidunud hinges kevadeootus
võimsana jälle lõkkele lööb.
Virgub ilusa järele lootus,
valgust see südames särama toob.
Ja kui veel kuuled kuis hommiku-
õhus
kumiseb kodukiriku kell;
näed päikest ujumas pilvede vahus,
siis hing on vaiksest õnnest hell.*

42

siis ava vähendades teravus tuleb sellelt joonelt ette- või tahapoole. Diafragma vähendamisega tõuse aga paratamatult valgustuse kestvus — säriaeg, mida algaja peab tähtsustatult arvestama.

Üldiselt on aga algajail parem kasutada keskmist diafragma, kuni oma katsetused ja tähtsustatult juba kogemusi annavad.

Lihtparaatidel on diafragma jaoks paari-kolme erineva suurusega augustatud plekiriba, mida tarbekorral nihutatakse edasi või tagasi. Paremail objektiividel on aga juba sees n. n. „iris“ avamuutja, mille kang ulatub ette välja avaastmiku juure. Avaastmik harilikult näitab alguses esioleva objektiivi valgusjõudu näiteks 2,9; 3,5; 4,5; 6; 6,3; 6,8; 7,7; 8 jne. Mida väikesem on number avaastmikul (ka objektiivil) seda valgusjõulisem on objektiiv ja ümberpöörduvalt.

HÄÄLETUSJUHISEID

„Õpilaslhehes“ nr. 26 ja 27 ilmunud nimekirjade järgi vaadake veel tööd üle ja langetage siis oma otsus: missuguse töö hindan ma I, II või III koha vääriliseks. (Muidugi võib ju olla, et ei leiagi I (või mõne muu koha) väärilist tööd, siis jätke vastav arv jooni alla tõmbamata.

Hääletamine ise toimub järgmiselt: lõigake välja „Õ“ nr. 26 ja 27 ilmunud võistlustööde nimekiri ja tõmmake oma otsusele vastavalt sellele tööle, mida peate I koha vääriliseks, alla kolm joont, II koha — 2 joont, III koha — 1 joont.

Edasi täitke tänases nr-s olev hääletuskupong ja asetage siis mõlemad nimekirjad (koos kupongiga) lahtisse ümbrikku. Margistage see 2-sendilise margiga, kirjutage ümbrikule vasakusse nurka „Trükitöö“ ja saatke see aadressil „Õpilaslheht“ Võidu 10 Tartu.

VIIMANE ÄRASAAATMISE TÄHT-
PÄEV ON 10. MAI S. A.

Toimetuse loeb kokkutulnud hääled ja tagajärjed ilmuvad veel käesoleva aastakäigu viimases numbris (mai lõpul; „Õpilaslheht“ suvel ei ilmu).

Esikohale tulnud autorite pildid ja elulood avaldame lehes ja nad saavad mälestuseks vastava pühendusega raamatuid. Hääletajate vahel jagatakse preemiaina välja 20 raamatut.

Hädavajalikum ese matkal

A. FREDERKING!
TURIST-SEEP

43

Keskmiseks diafragma numbriks on soovitatav normaalvõtte puhul väljas tarvitada 11—15, siis tohiks juba vähemad eksimused kaugusehindamisel olla kõrvaldatud ja teravus samuti küllaldane.

VALGUSEST JA SELLE
TÄHTSUSEST PILDIS-
TAMISEL

Üks tähtsamaid nähte pildistamisel on kahtlematult valgus, ilma selleta pole pildistamine üldse mõeldav. Kõik meist on näinud rohkesti foto-, pilte, kuid harvem juhtume nägema hädad fotot, niisugust fotot, kus valgus oleks täiel määral ära kasutatud nii, et meie harilik pilt päälle kõige oleks veel kunstipärane.

Seepärast tuleb igal innukal fotosportlasel harjutada pidevalt silma asjade ja olukordade vaatlemisel valguse langemise (valguse-varjude) seisuko-

„ÕPILASLEHE“
LOOMINGUVÕISTLUSE
HÄÄLETUSKUPONG

N I M I

A A D R E S S

SPORT

MEIE MEHED EUROOPA MATIL

● ● OLEME MAADLUSRAHVAS ● ●

Euroopa paremate maadlejate paraad on lõppenud ja matimehed ise saabunud koju. Oodati ning loodeti neid võistlusi, siis olid nad järsku suure raginaga käes ja nüüd on nad varsti unustatud igapäevase elu teiste murede varju.

Eestlastele oli usaldatud korraldajana suur au. Ja häämeel on meil sellest, et eestlased ei jäänud hätta korraldusega. Välismaalaste üksmeelne tunnustus tõendab seda. Paljudest arvamustest tsiteerime Rootsi meeskonna esindaja Raberg'i sõnu:

„Võistluste korraldus Tallinnas oli haruldaselt häa, tunduvasti parem kui seni peetud Euroopa maadlusesivõistlustel.“

Kuid olgem veel rõõmsamad sellepärast, et meie maadlejad olid ülatavalt tublid. Ei suurimgi optimist julenud loota meile sellist edu.

Mäletame kõik selgesti hiobi-sõnumeid, mis rabasid meie spordihuviliste meeli enne EM. Kristjan Palusalu väänas taaskordselt öla, Agu Neo võitles kogu aeg haigusega ja saigi tõvelt enne EM seljakaotuse. Volde-mar Mägi polnud põrmugi õnnelikumas olukorras! Ja ometi olid **just need mehed** toonud eelmiselt EM-lt koju kulda, hõbedat ja pronksi.

Kuid ometi jäid praegu medalid meile samades kaaludes ja kohtades, kus mullugi. Näitab see, et pole meil ainult üks või kaks hääd meest, vaid neid on meil terve rodu!

Ent nüüd jälgigem, mida tegid meie mehed euroopamatil.

Kärbeskaalus E. Sikul

oli esimene kohtamine lõunanaabri Beinarovitsch'iga. Kindel Siku paremus ja ta võitis 3:0. Järgmiseks vastaseks loos andis endise ning uue euroopameistri — soomlase V. Pertuse. Mehed olid võrdsed ja kohtunikkude otsus oli maitseasi. See kõlas — 2:1 soomlase kasuks. Kolmandana Sikk pani rinnad kokku taanlase Johansen'iga. Jällegi tasavägises võistluses eestlane kaotas häälttega 3:0. Siit lisandus 3. kaotuspunkt (töövõit ja kaotus annab kaotuspunkte) ja mees langes võistlustest välja.

Sulgkaalus H. Kaaremäe

saavutas kaks hinnatavat võitu: norral. Solsvik'i ja helv. Perret'i üle häälttega 3:0. Mees ise maadles gripiga — tal oli kogu aeg palavik üle 38°. Lõppeks gripp sai jagu Kaaremäest ja mees oli sunnitud loobuma.

Kergekaalus kuulus V. Väli

seljatas türkl. Yener'i, võitis taanl. Kurland'i häälttega 2:1 ja kaotas kuldmedalimees Koskelale 3:0. Selles matšis sai Väli vigastada ja loobus. Hõimuväli Koskela lausus: „Väli oli palju parem kui Nettesheim (tuli teiseks!). Kui oleks Väli võistlust jätkanud — ma ei kahtle, et ta oleks Nettesheim'i võitnud.“ Nüüd tuli Väli neljandale kohale.

Kergekeskkaalus E. Puusepp

võitis tsehh Arikan'i samuti 3:0, siis taanl. Christensen'i jälle 3:0 ja sattus siis kokku kaalu võitja saksl. Schäferiga, kellele kaotas 3:0 ja tuli ka neljandale kohale. Schäfer tunnustas, et matš Puuseppaga oli talle üheks raskemaks.

Keskaallane Roolaan-Frooman

seljatas esimese vastase taanl. Baerens'i, võitis prantsl. Bouazzat' (bua-soo) 3:0. Järgmine võistlus oli maailmakuulsa saksl. Schveikert'iga, kelle vastu ta tunnustati kaotajaks 2:1. Lõppeks mees rootsi maadluskuninga Ivar Johansson'iga maadeldes kaotas seljaga. **See oli ka ainuke seljakaotus eestlasil kogu nende võistluste kestel.** Hoolimata kaotusest tuli Roolaan kolmandaks, pärides pronksmedali.

Poolraskekaallane N. Karklin

oli tõesti kangelane. Mees võistles seni raskekaalus, et aga Neo haigestus ja asemele polnud panna kedagi, siis leiti hää nõu: Karklin võtku 7—8 kilo kaalust alla ja maadeldu poolraskekaalus. Mõned lootsid, et saab veel parem mees kui Neo — ja saigi! Esimesena Karklin seljatas kuulsa itaallase Silvestri', kes just eelmisel päeval oli toredas matšis võitnud kuulsa saksl. Seelenbinder'i. Pärast Karklin'i võitu rootslased vangutasid imestelles päid — ja nende ajakirjanikud saatsid kodumaale sõnumi, et poolras-

kekaalu võidab kas nende Cadier või eestlane Karklin. Järgnevalt Karklin võitis lätl. Kalniņš'i 3:0 ja samuti sakslase Seelenbinder'i 3:0. Finaalmatš oli Cadier'ga. Võistlus oli äärmiselt tasavägine ning pinev. Kohtunikud tunnistasid võitjaks rootslase 2:1, kuid paljud arvavad, et matši võitis tegelikult Karklin. Nii lausub Saksa raskejõustiku häälekandja „Kraftspordi“ toimetaja J. Kirmaier: „Minu arvamine on, et Karklin võitis Cadier.“ Ja nõnda paljud teisedki.

Cadier ise tunnustab: „Karklin oli tugev vastane — tal on ees suur tulevik.“ Ja kui arvestada veel seda, et Karklin pidi tegema kahekordse töö — ennast kaalus hoidma ja — vastaseid võitma, siis on tema **hõbemedal** paljude silmis — kuldmedal.

Raskek. Kotkas — suurim üllatusmees.

Kristjan oli haige ja tema asemele pandi Joh. Kotkas. Teati küll, et mees on häa, aga et ta suudab tulla nii ülekaalukalt võitjaks, seda ei uskunud vist ta isegi.

Kohe esimeseks vastaseks Kotkal oli kõva kivi — rootslane Nyman, mees, keda ennustati kaalu võitjaks. Kuid kõik kolm kohtunikku tunnustasid, et Kotkas oli parem ja publik võttis otsuse vastu kauavältava kiiduavaldusega. Esimene ja tähtsam võit oli käes. Nüüd loodeti juba kindlasti, et Kotkas tuleb auhinnale. Järgmine „oh-ver“ Kotkal oli soomlane Nento, kelle ta seljatas rekordajaga — **37 sekundiga**. Kuid vahepeäl üllatasid ka teised rasked mehed. Nii lätlaste kuulus Bietags aina seljatas mehi ja kehakale türklasele Coban'ile polnud suutnud tuult alla teha keegi — mõlemad olid ilma miinuspunktideta.

Siis Kotkas taas üllatas — lätlane Bietags, kellega isegi Palusalul oli olnud tegemist — lamas 18,27 min. järele Kotka all selili! Aplaus muidugi määratu. Ja Coban — selle mehe üle olevat võit Kotkale tulnud isegi kergemana, kui Bietags'i ja Nyman'i vastu.

Nõnda saigi 23-aastasest Kotkast **Euroopa-meister**, vääriline järglane Kristjanist vabaksjätud **Kõikide Kaalude Euroopa-Meistri Troonile!**

Parimaks maadlusrahvaks osutus teadagi Rootsi 15 p., teiseks Soome 10 p., kolmandaks Saksa 7 p., napilt neljandaks Eesti — 6 p., viies Läti 2 p., 6. ja 7. Norra ja Türgi 1 p. Kuus rahvust ei pääsenud üldse auhinnale. Seega eestlaste madlusrahva au on leidnud veelkord kinnitust.

J. Ummik, Tartu
92. SPIRAALMÕISTATUS
 (5 punkti)

1		2	3	4	5	6		
22							23	7
21		36		37	38	39		40
						49	50	
20	35	48		60			51	
	34	47	59	65	66	61	52	25
19		46		64	67		62	53
		45			63	54	42	9
	35		58	57		56	55	27
				44	43			28
		32			31		30	29
18	17	16	15			14	13	12

1—3. Raha hoiukoht. 2—5. Jääk.
 4—7. Mäng. 6—8. Kurvatooniline he-
 lind. 8—10. Haigla. 9—12. Alevik Ees-
 tis. 11—14. Mitte rahulik. 13—16. Ees-
 ti kirjanik. 15—18. Köögivili. 17—19.
 Eesti noorsookirjanik. 19—21. Mehe
 nimi. 20—22. Tartu ülikooli professo-
 reid. 22—24. Eesti kunstnik (eesnime-
 ga). 23—26. Vald maal.
 25—28. Linn Eestis. 27—30. Eesti
 kunstnik. 29—31. Sadem. 31—33. Fo-
 toäri Tartus. 32—35. Eesti maadleja.
 34—37. Eesti tõstja. 36—39. Eesti ker-
 gejõustiklane. 38—40. Jõgi Pärnumaal.
 40—42. Muistne Eesti maakond. 41—44.
 Juhataja. 43—46. Muusikariistadega va-
 rustatud isikute rühm. 45—48. Üksik-
 lane. 47—50. Klaasseintega vesistu vee-
 loomade jaoks. 49—52. Tarvitatakse
 õlle valmistamisel (ilma h-ta). 51—54.
 Naise nimi. 53—56. Mitte mõru. 55—58.
 Õiglane, aus. 57—59. Hoiatuskiri. 59—60.
 Toit. 60—62. Kihelkond Tartumaal.
 61—63. Aine leiva valmistamiseks.
 63—65. Eesti poetess. 64—66. Järelikult.
 66—67. Taim.

H. Tõlgu, Vastse-Kuuste
93. TIKUMÕISTATUS
 (3 punkti)

Siin on koostatud 6 ruutu 17 tikust.
 Kuid võtke ära 5 tikku nii, et jääks
 järele 3 ruutu, seejuures vaadake aga,
 et ükski tikk ei jääks üksikuks.

TÄNASED AUHINNAD:

1. Uus aastak. „Õpilasteleht“
2. E. Vilde — Minu esimesed triibulised
3. Topelius — Perdita

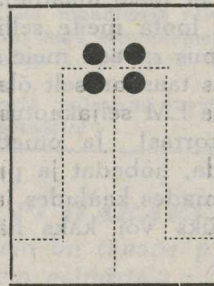
K. Raig, Vastse-Kuuste
94. SALADUSLIKUD ARVUD
 (3 punkti)

Leidke viis arvu, millede summa on
 30. Esimene arv on viimasest kaks
 korda väikesem ja esimese kolme arvu
 summa on võrdne viimase kahe arvu
 summaga!

LAHENDID SAATA HILJEMALT
17. MAIKS
„ÕPILASLEHE“ NR. 24 ILMUNUD
MÕISTATUSTE LAHENDID:
 82.

1. „Orjad“.
2. Taani.
3. Tsaad.
4. Aegna.
5. Laura.
6. Tõrva.
7. Ugala.
8. Võhma.
9. Ruusa.

83.

84. Vari.

ÕIGESTI LAHENDAJAD:

(Nr. 24)

- V. Arold — 2×11 p. L. Schasmin —
 6 p. O. Vallimäe — 6 p. V. Kingisepp
 — 6 p. H. Joonuks — 11 p. B. Kuu-
 sik — 11 p. K. Raig — 11 p. E. Tuh-
 kur — 6 p. A. Kiho — 11 p. O. Kal-
 lasma — 10×6 p. E. Vallo — 11 p.
 K. Saks — 2×11 p. K. Parik — 11 p.
 E. Muna — 6 p. H. Luuri — 11 p. A.
 Koplivee — 11 p. E. Pille — 11 p.
 H. Tõlgu — 11 p. A. Haug — 2×11 p.
 K. Kaljusto — 11 p. V. Toots — 11 p.
 E. Annast — 11 p. A. Juurma — 6 p.
 H. Kivirähk — 6 p. E. Erm — 11 p.
 H. Hiienurm — 11 p. H. Nagel — 6 p.
 Ü. Laur — 6 p. H. Reinola — 11 p.
 B. Lipand — 11 p. H. Mikkal — 11 p.
 H. Põdoja — 11 p. K. Jakobsoo —
 11 p. H. Anis — 11 p. F. Bleier — 6 p.
 A. Karu — 11 p. J. Loo — 11 p. V.
 Ambus — 11 p. J. Torni — 11 p.
 H. Pihlaste — 6×11 p. G. Kallas —
 6 p. L. Türkson — 6 p. H. Naaris —
 6 p. H. Mosin — 11 p. A. Kiho —
 2×11 p. A. Kahar — 11 p. A. Luugi-
 ma — 6 p. I. Mitnits — 2×11 p.
 H. Kutser — 6 p. H. Räästas — 6 p.
 H. Sild — 11 p. A. Loide — 8 p.

NEIL VEDAS:

(Nr. 24)

1. H. Pihlaste — Hiina muinasjutte.
2. A. Haug — Mere klaasprintsess.
3. O. Kallasma — Ellevandilaps.

AITA NAERDA
LAPSESUU
 (Vestlus vagunis)

- Laps:** „Mis teeb sellist müra?“
Em: „Vagunid, armas!“
Laps: „Miks?“
Em: „Seepärast, et nad liigu-
 vad.“
Laps: „Kuidas?“
Em: „Vedur veab neid.“
Laps: „Milline vedur?“
Em: „Vedur, mis on vaguni-
 te ees.“
Laps: „Miks ta on vagunite
 ees?“
Em: „Et vedada rongi.“
Laps: „Millist rongi?“
Em: „Seda, milles me sõida-
 me.“
Laps: „Miks vedur veab ron-
 gi?“
Em: „Sest et masinist juhhib
 seda.“
Laps: „Missugune masinist?“
Em: „See, kes on masinal.“
Laps: „Kus masinal?“
Em: „Masinal, mis on rongi
 ees ja millest ma rääkisin sulle!“
Laps: „Mida sa jutustasid
 mulle?“
Em: „Pea nüüd suuke, sa
 tüütad mind.“
Laps: „Miks ma tüütan sind,
 ema?“
Em: „Seepärast, et sa küsid
 nii palju!“
Laps: „Kui palju?“

E. Lees, 12 a.

N.

ARUSAAMATUS

„Hei, Juku, pane paber alla kui
 jalgadega toolile lähed.“
 „Ah, ema, ma ulatan niigi, ilma sel-
 le paberileheta.“

K. Raig

N.

Vastse-Kuuste

SETU JA APTEEKER

Kord läinud setu apteeki ja küsinud:
 „Kulla her, pane mulle siiä potõ sisse
 3 nakla täudäst.“
Apteker: „Me niisugust kaupa ei
 müü.“

Setu: „A' miä te müüte sõs?“**Apteker:** „Lolle müüme.“

Setu: „A' siin jo kats lolli hummegi
 järgi jäänu, kui ma niiki är osta, kes
 sõs nende pudelde perrä kaes. Hüvvä
 päiva.“

Toimetis ja talitus: Tartus, Võidu 10. Õ/k. „Koolivara“, telef. 8-29. Tallinna abitalitus: „Kooli-Kooperatiiv“ S.-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. Tegevtoimetaja ja talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasteleht“ ilmub üks kord nädalas. Tellimishind postiga: aastakäik (30 nr.) — kr. 1,50; poolaastakäik (15 nr.) — kr. 0,75; (10 nr.) — kr. 0,50; (5 nr.) — kr. 0,25. Aadressimuutmine 15 s. Kuulutuse hind: lehe ees 15 s. mm, mujal 5 s. mm. Trükikoda J. Mällo, Rüütli 4, Tartus.